

§ 693

Kaupunginhallituksen käsiteltäväksi 29.5.2017 otettu asia: Sosiaali- ja terveystoimialan selvitys omaishoidon tuen myöntämisperusteista

HEL 2017-004337 T 05 08 00

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti panna asian viikoksi pöydälle Mika Raatikaisen ehdotuksesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää kumoten sosiaali- ja terveyslautakunnan 23.5.2017 § 169 tekemän päätöksen.

Samalla kaupunginhallitus päättää merkitä tiedoksi sosiaali- ja terveystoimialan selvityksen omaishoidon tuen myöntämisperusteista.

Esittelijän perustelut

Vuonna 2017 tehdyt päätökset omaishoidon tuen myöntämisperusteista

Sosiaali- ja terveystoimialan va. virastopäällikkö päätti 26.1.2017 § 26 omaishoidon tuen pysyväisohjeista 1.2.2017 lukien. Päätös ja ohje ovat liitteinä 1 ja 2.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan pyynnöstä sille esiteltiin selvitys omaishoidon tuesta 14.3.2017. Vertailu aiemmin voimassa olleisiin kriteereihin on liitteenä 3. Lautakunta päätti kehottaa virastoa tekemään riittävän määrän omaishoidon tuen palvelutarpeen kartoituksia käyttäen hyödyksi uudistettuja palvelutarpeen kriteerejä. Kartoitus tuli tehdä mahdollisimman nopeasti, jotta lautakunta voi sen pohjalta arvioida, mi-

ten uudistetut kriteerit vaikuttavat etenkin alle 18-vuotiaiden omaishoitosopimusten ehtoihin ja omaishoidon tuen rahoitukseen ottaen huomioon myös yli 18-vuotiaat. Lautakunta kehotti tuomaan kartoituksen uudelleen sosiaali- ja terveyslautakuntaan, minkä pohjalta päätetään, miten omaishoidon sopimusten uudistamista jatketaan.

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti esittelijän ehdotuksen mukaisesti 23.5.2017 § 169 merkitä tiedoksi tehdyn kartoituksen (liitteinä 4 - 6) sekä esittelijän esittämät muutokset omaishoidon tuen myöntämisperusteisiin. Lisäksi esittelijän ehdotuksesta poiketen lautakunta päätti kahden päätöshistoriasta ilmenevän äänestyksen jälkeen (äänestykset 7 - 5, poissa 1) kehottaa

- virastoa palauttamaan omaishoidon kriteerit uuteen valmisteluun ja tuomaan ne lautakunnan päätettäväksi. Valmistelussa lähtökohtana tulee olla se, ettei hoitopalkkioiden kriteerien uudistaminen saa lisätä tarpeettomasti ympärivuorokautisen hoidon tarvetta tai heikentää toimeentuloa.

- ottamaan valmistelussa huomioon myös jo nyt annettu palaute, joka johti viraston esittämään tarkennuksia uusiin kriteereihin. Lautakunta toivoo, että valmistelussa tehdään yhteistyötä omaishoitajien järjestöjen kanssa.

- virastoa palauttamaan toistaiseksi voimaan vuoden 2016 kriteerit.

Esittelijä jätti päätökseen seuraavan eriävän mielipiteen: "Omaishoidon tuen uudistaminen on valmisteltu hyvin useiden asiantuntijoiden ja myös omaishoitajia ja heitä edustavia järjestöjä kuullen. Kartoitus omaishoidon tuesta perustuu lähes 640 palvelutarpeen arviointiin. Ei ole omaishoitoperheidenkään kannalta perusteltua enää pitkittää uusien myöntämisperusteiden käyttöönottoa."

Kaupunginhallituksen puheenjohtaja päätti 29.5.2017 § 8 ottaa sosiaali- ja terveyslautakunnan 23.5.2017 § 169 tekemän päätöksen kaupunginhallituksen käsiteltäväksi.

Kartoitus ja linjaukset

Sosiaali- ja terveyslautakunnan pyynnöstä tehty kartoitus toteutettiin kokoamalla asiakasmäärät ja heidän saamansa palvelut tilastoportaalista. Käytettävissä oli tilastotiedot maaliskuuhun 2017 asti ja kustannustiedot maaliskuuhun 2017 asti. Lisäksi omaishoidontuen ohjaajat kirjasivat tehdyt päätökset/arvioinnit seurantalomakkeeseen, johon merkittiin hoitopalkkioiden muutokset/muutosehdotukset sekä kotipalvelujen, lasten kotihoidon sekä mahdollisten kotihoidon tukipalvelujen käyttö.

Maaliskuussa 2017 omaishoidontuen asiakkaita oli yhteensä 3 375. 1.2.–25.4.2017 välisenä aikana tehtiin uusien kriteerien mukaisesti yhteensä 637 päätöstä/arviointia hoito- ja palvelusuunnitelmien päivityksen yhteydessä. Tehdyistä 637:stä päätöksestä / arviosta hoitoisuusluokka laski vain viidellä asiakkaalla. Yleisin syy oli, että hoidon sitovuutta ei voitu katsoa hoitoluokan mukaiseksi. Sen sijaan hoito- ja palvelusuunnitelman tarkistuksen yhteydessä hoitoisuusluokka nousi yhteensä 92 asiakkaalla eli 14,4 %:lla (92/637).

Yli 65-vuotiaille tehtiin seuranta-aikana yhteensä 304 päätöstä, joista uusia asiakkaita oli 48. Omaishoidontuki päättyi 46:lta aiemmin asiakkaana olleelta henkilöltä. 0–64 -vuotiaille tehtiin uusien kriteerien mukaisia päätöksiä/arvioita yhteensä 333, joista uusia oli 49. 18–64 -vuotiaiden asiakasryhmässä omaishoidontuki päättyi 44:llä asiakkaalla 135 asiakkaasta. Uusia asiakkaita oli tässä ryhmässä 18, joista kolmelle tehtiin kielteinen päätös. Alle 18-vuotiaille tehtiin hoito- ja palvelusuunnitelmapäivityksiä 122, joista omaishoidontuen arvioitiin päättyvän 49 asiakkaalta. Uusia asiakkaita oli 30, joista 11 saisi kielteisen päätöksen. Uusien asiakkaiden ryhmä oli kuitenkin kohtuullisen pieni ja kielteisten päätösten määrät vaihtelevat vuonna 2016 kuukausittain 14–37 %:n välillä.

Seuranta-aikana esille nousseiden kielteisten päätösten prosenttimäärien taustalla vaikuttaa kriteerimuutosten lisäksi myös alimman hoitoluokan painottuminen kartoituksessa. Ennen kriteerimuutoksia 1.7.2016 voimaan tullessa omaishoitoa koskevassa lakimuutoksessa taattiin kaikille omaishoitoperheille uutena asiana vähintään kaksi vapaapäivää kuukaudessa. Hoito- ja palvelusuunnitelmien päivitys aloitettiin jo syksyllä 2016 alimman hoitoisuusluokan omaishoitoperheistä, joilla ei aiemmin ollut oikeutta lakisääteisiin vapaapäiviin. Tätä päätösten päivittämistä jatkettiin seuranta-aikana perheille, joille ei aiemmin ollut tehty päätöstä vapaapäiväoikeudesta. Tästä johtuen erityisesti alimman hoitoisuusluokan asiakkaille tehtyjen arvioiden/päätösten osuus on erityisen suuri uusien kriteerien mukaan tehdyissä päätöksissä. Alimmassa hoitoluokassa on vähiten apua ja tukea tarvitsevat asiakkaat tai asiakkaat, joiden hoidon rasittavuus on pienin. Näin painottuneena kielteisten päätösten määrä on myös tavanomaista suurempi.

Uusien hakemusten hylkäämisen syynä oli pääosin se, ettei hoidon sitovuus ja vaativuus täyttänyt palkkion myöntämiselle asetettuja edellytyksiä. Toisinaan hoitajaan liittyvät syyt, kuten hoitajan oman toimintakyvyn asettamat rajoitteet, olivat syynä hakemuksen hylkäämiseen.

Tehdyn kartoituksen ja kerättyjen aineistojen perusteella sosiaali- ja terveyslautakunnan esittelijä on todennut, että voimassa olevaan pysyväsuhjeeseen tehdään muutokset seuraavien linjausten mukaisesti:

1. Myöntämisperusteissa huomioidaan nykyistä selkeämmin valvonnan ja ohjauksen tarve sekä hoidettavasta johtuva psyykkinen kuormittavuus hoitoluokkaa määriteltäessä.
2. Lapsen hoidon sitovuuden ja rasituksen arviointiin tarkoitettu lomake on alle 18-vuotiaiden hoitoisuuden määrittelyn apuväline, ja se on suuntaa antava apuväline lapsen toimintakyvyn arvioinnissa. Se ei yksin määrittele lapsen/nuoren hoitoisuusluokkaa tai hoitopalkkion suuruutta. Uusitun lomakkeen pisteytsrajat tarkistetaan.
3. Hoidettava voi viettää säännöllisesti vähäisen määrän vuorokaudesta, 5–7 tuntia kodin ulkopuolella ilman että hoitoluokan mukainen hoitopalkkio laskee. Hoito katsotaan silti ympärivuorokautiseksi.
4. Hoitopalkkiota voidaan alentaa vain yhden kerran silloin kun perhe saa erityisen runsaasti muita palveluja.
5. Alimman hoitoisuusryhmän palkkiota saava hoitaja voi käydä kokopäivätyössä, mikäli hoitotyö on muina aikoina sitovaa ja fyysisesti tai psyykkisesti raskasta, kuten silloin kun lasten kohdalla hoidon toteuttaminen edellyttää erityistä perehtyneisyyttä säännöllisesti toistuviin lapsen hoito- ja kuntoutustoimenpiteisiin (esimerkiksi injektioiden antaminen, syöttöletkuruokinta tai vaativasta lääkehoidosta vastaaminen) tai mikäli lapsen tai nuoren käyttäytyminen on erityisen haastavaa tai omainen käy aamuin-illoin usean tunnin ajan huolehtimassa läheisestään.

Jo tehdyt päätökset arvioidaan uudelleen edellä todettujen linjausten mukaisesti ja mahdolliset muutokset tulevat voimaan takautuvasti edellisen päätöksen ajankohdasta lukien.

Esittelijän kannanotto

Omaishoidon tuesta annettuun lakiin (937/2005) on tehty mm. omaishoitotosopimusten tarkistamista edellyttävät 1.7.2016 voimaan tulleet muutokset (laki 511/2016). Omaishoidon tuen myöntämisperusteiden uudistaminen on ollut aiheellista seuraavista sosiaali- ja terveystoimialalla todetuista ja pysyväispäätöksen PYSY021 (18.1.2017) perustana olevista syistä: Omaishoidon tukemiseen on Helsingissä varattu vuonna 2017 noin 33 milj. euroa, mikä on 8,5 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2016. Monien omaishoitoperheiden palvelutarpeen arvioinnit ja niihin perustuvat omaishoidon tuen päätökset olivat vanhentuneet eivätkä enää perustuneet perheiden nykyiseen tilanteeseen. Kaikille omaishoitotosopimuksen tehneille kuuluva vapaapäiväoikeus koskee erityisesti runsaasti tukea tarvitsevia omaishoitoperheitä. Omaishoidon tuki ei ole tarkoitettu ensisijaiseksi tai pääsääntöiseksi toimeentulon lähteeksi. Sosiaali- ja terveystoimien uudistamisen ja palvelujen yhden-

vertaisuuden vuoksi on ollut syytä yhtenäistää omaishoidon myöntämisperusteita. Kuuden suurimman kaupungin Kuusikko-raportin 2015 mukaan omaishoitajien osuus Helsingissä on selvästi muita pääkaupunkiseudun kuntia suurempi. Alle 65-vuotiaiden omaishoidon tuen väestöosuus on Helsingissä 2,13 %, Espoossa 0,04 % ja Vantaalla 0,23 %. Yli 65-vuotiaiden omaishoidon tuen väestöosuus on Helsingissä 2,13 %, Espoossa 1,61 % ja Vantaalla 1,99 %. Helsingin omaishoidon tuen myöntämisperusteet on uudistettu siten, että tavoitteena on mahdollisimman hyvä yhteneväisyys pääkaupunkiseudun muiden kuntien erityisesti Espoon ja Vantaan myöntämisperusteiden kanssa.

Asia on valmisteltu sosiaali- ja terveyslautakunnan ohjeistamalla tavalla ja lautakunnalle on esitelty omaishoidon tuen myöntämisperusteet ja linjaukset. Ei ole ilmennyt enempää tarvetta jatkaa asian valmistelua. Tästä syystä sosiaali- ja terveyslautakunnan 23.5.2017 § 169 tekemä päätös on kumottava päätösehdotuksen mukaisesti.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Pysy-ohje, omaishoidon tuki
- 2 PYSY021,18.1.2017
- 3 vertailu
- 4 Kartoitus
- 5 Kartoituksen liite 1: Seuranta hoitoisuusryhmäpäätöksistä
- 6 Kartoituksen liite 2: Kielteiset päätökset

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Sosiaali- ja terveyslautakunta
Toimialajohtaja

Päätöshistoria

Kaupunginkanslia Puheenjohtaja 29.05.2017 § 8

HEL 2017-004337 T 05 08 00

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

Päätös

Kaupunginhallituksen puheenjohtaja päätti ottaa kaupunginhallituksen käsiteltäväksi sosiaali- ja terveyslautakunnan 23.5.2017 169 §:llä tekemän päätöksen koskien kartoitus omaishoidon tuesta.

Päätöksen perustelut

Kuntalain (365/1995) 51 §:n mukaan kunnanhallituksen puheenjohtaja voi ottaa kunnanhallituksen käsiteltäväksi asian, joka on tämän lain nojalla siirretty kunnanhallituksen alaisen viranomaisen tai kunnanhallituksen jaoston toimivaltaan ja jossa asianomainen viranomainen on tehnyt päätöksen.

Lisätiedot

Lauri Menna, hallintoasiantuntija, puhelin: 310 36012
lauri.menna(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveyslautakunta 23.05.2017 § 169

HEL 2017-004337 T 05 08 00

Päätös

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti merkitä tiedoksi tehdyn kartoituksen sekä esittelijän esittämät muutokset omaishoidon tuen myöntämisperusteisiin.

Lisäksi esittelijän ehdotuksesta poiketen lautakunta kehottaa

-virastoa palauttamaan omaishoidon kriteerit uuteen valmisteluun ja tuomaan ne lautakunnan päätettäväksi. Valmistelussa lähtökohtana tulee olla se, ettei hoitopalkkioiden kriteereiden uudistaminen saa lisätä tarpeettomasti ympärivuorokautisen hoidon tarvetta tai heikentää toimeentuloa.

-ottamaan valmistelussa huomioon myös jo nyt annettu palaute, joka johti viraston esittämään tarkennuksia uusiin kriteereihin. Lautakunta toivoo, että valmistelussa tehdään yhteistyötä omaishoitajien järjestöjen kanssa.

-virastoa palauttamaan toistaiseksi voimaan vuoden 2016 kriteerit.

Käsittely

23.05.2017 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Asiassa tehtiin seuraavat vastaehdotukset:

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

Vastaehdotus 1:

Puheenjohtaja Maija Anttila: "Lautakunta kehottaa muuttamaan myöntämisperusteita niin, että lain perusteluissa mainittujen 5-7 tunnin omaishoidettavan poissaolon tuntimäärää nostetaan Espoon ja Vantaan kanssa samalle tasolle, 8 tuntiin. Lisäksi lautakunta kehottaa virastoa selvittämään uudistettujen kriteerien ja omaishoitajien vapaapäivien taloudellisia vaikutuksia kaupungin budjettiin vuosille 2018 ja 2019 ja toisaalta seuraamaan, miten uudistetut kriteerit vaikuttavat perheen muuhun taloudelliseen tilanteeseen ja siinä tarvittavaan muuhun tukeen. Lisäksi lautakunta kehottaa virastoa yhdessä muiden pääkaupunkiseudun kuntien kanssa seuraamaan ja kehittämään omaishoitajien ja omaishoidettavien toimintamalleja, jotta voitaisiin luoda mahdollisimman yhdenvertaiset käytännöt tälle alueelle. Tässä kehittämistyössä on hyvä tehdä yhteistyötä omaishoitoon liittyvien järjestöjen ja omaishoitajien kanssa."

Kannattaja: Jäsen Seija Muurinen

Vastaehdotus 2:

Jäsen Tuomas Tuure: "Lautakunta kehottaa virastoa palauttamaan omaishoidon kriteerit uuteen valmisteluun ja tuomaan ne lautakunnan päätettäväksi. Valmistelussa lähtökohtana tulee olla se, ettei hoitopalkkioiden kriteereiden uudistaminen saa lisätä tarpeettomasti ympärivuorokautisen hoidon tarvetta tai heikentää toimeentuloa.

Valmistelussa otetaan huomioon myös jo nyt annettu palaute, joka johti viraston esittämään tarkennuksia uusiin kriteereihin. Lautakunta toivoo, että valmistelussa tehdään yhteistyötä omaishoitajien järjestöjen kanssa. Lautakunta kehottaa virastoa palauttamaan toistaiseksi voimaan vuoden 2016 kriteerit."

Kannattaja: Jäsen Laura Nordström

Sosiaali- ja terveyslautakunnan päätös syntyi seuraavien äänestysten tuloksena:

1 äänestys

JAA-ehdotus: Vastaehdotus 1 (puheenjohtaja Maija Anttila): "Lautakunta kehottaa muuttamaan myöntämisperusteita niin, että lain perusteluissa mainittujen 5-7 tunnin omaishoidettavan poissaolon tuntimäärää nostetaan Espoon ja Vantaan kanssa samalle tasolle, 8 tuntiin. Lisäksi lautakunta kehottaa virastoa selvittämään uudistettujen kriteerien ja omaishoitajien vapaapäivien taloudellisia vaikutuksia kaupungin budjettiin vuosille 2018 ja 2019 ja toisaalta seuraamaan, miten uudistetut kriteerit vaikuttavat perheen muuhun taloudelliseen tilanteeseen ja siinä tarvittavaan muuhun tukeen. Lisäksi lautakunta kehottaa virastoa yh-

dessä muiden pääkaupunkiseudun kuntien kanssa seuraamaan ja kehittämään omaishoitajien ja omaishoidettavien toimintamalleja, jotta voitaisiin luoda mahdollisimman yhdenvertaiset käytännöt tälle alueelle. Tässä kehittämistyössä on hyvä tehdä yhteistyötä omaishoitoon liittyvien järjestöjen ja omaishoitajien kanssa."

Ei-ehdotus: Vastaehdotus 2 (jäsen Tuomas Tuure): "Lautakunta kehottaa virastoa palauttamaan omaishoidon kriteerit uuteen valmisteluun ja tuomaan ne lautakunnan päätettäväksi. Valmistelussa lähtökohtana tulee olla se, ettei hoitopalkkioiden kriteereiden uudistaminen saa lisätä tarpeettomasti ympärivuorokautisen hoidon tarvetta tai heikentää toimeentuloa.

Valmistelussa otetaan huomioon myös jo nyt annettu palaute, joka johti viraston esittämään tarkennuksia uusiin kriteereihin. Lautakunta toivoo, että valmistelussa tehdään yhteistyötä omaishoitajien järjestöjen kanssa. Lautakunta kehottaa virastoa palauttamaan toistaiseksi voimaan vuoden 2016 kriteerit."

Jaa-äännet: 5

Maija Anttila, Sirpa Asko-Seljavaara, Sami Heistaro, Rene Hursti, Seija Muurinen

Ei-äännet: 7

Gunvor Brettschneider, Jukka Ihanus, Joonas Leppänen, Laura Nordström, Hannu Tuominen, Tuomas Tuure, Anna Vuorjoki

Tyhjä: 0

Poissa: 1

Jouko Malinen

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi jäsen Tuomas Tuuren vastaehdotuksen äänin 7 - 5 (poissa 1).

2 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Vastaehdotus 2 (jäsen Tuomas Tuure): "Lautakunta kehottaa virastoa palauttamaan omaishoidon kriteerit uuteen valmisteluun ja tuomaan ne lautakunnan päätettäväksi. Valmistelussa lähtökohtana tulee olla se, ettei hoitopalkkioiden kriteereiden uudistaminen saa lisätä tarpeettomasti ympärivuorokautisen hoidon tarvetta tai heikentää toimeentuloa.

Valmistelussa otetaan huomioon myös jo nyt annettu palaute, joka johti viraston esittämään tarkennuksia uusiin kriteereihin. Lautakunta toivoo,

19.06.2017

että valmistelussa tehdään yhteistyötä omaishoitajien järjestöjen kanssa. Lautakunta kehottaa virastoa palauttamaan toistaiseksi voimaan vuoden 2016 kriteerit."

Jaa-äännet: 5

Maija Anttila, Sirpa Asko-Seljavaara, Sami Heistaro, Rene Hursti, Seija Muurinen

Ei-äännet: 7

Gunvor Brettschneider, Jukka Ihanus, Joonas Leppänen, Laura Nordström, Hannu Tuominen, Tuomas Tuure, Anna Vuorjoki

Tyhjä: 0

Poissa: 1

Jouko Malinen

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi jäsen Tuomas Tuuren vastaehdotuksen äänin 7 - 5 (poissa 1).

Esittelijä Juha Jolkkonen jätti päätöksestä seuraavan eriävän mielipiteen: "Omaishoidon tuen uudistaminen on valmisteltu hyvin useiden asiantuntijoiden ja myös omaishoitajia ja heitä edustavia järjestöjä kuullen. Kartoitus omaishoidon tuesta perustuu lähes 640 palvelutarpeen arviointiin. Ei ole omaishoitoperheidenkään kannalta perusteltua enää pitkittää uusien myöntämisperusteiden käyttöönottoa."

16.05.2017 Pöydälle

Esittelijä

va. virastopäällikkö
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Alle 65-vuotiaiden omaishoidon tukeen liittyvät kysymykset:
Jonna Weckström, vammaisten sosiaaliryhmän päällikkö, puhelin: 310 89545
jonna.weckstrom(a)hel.fi
Yli 65-vuotiaiden omaishoidon tukeen liittyvät kysymykset:
Sirpa Järnström, sosiaali- ja lähityön aluepäällikkö, puhelin: 310 58595
sirpa.jarnstrom(a)hel.fi